
Liška: Vládu jsme podpořili, ale nechceme, aby si s námi velké strany "vytíraly nádobí"

Liška: Vládu jsme podpořili, ale nechceme, aby si s námi velké strany "vytíraly nádobí"

PRAVO

28.11.2009, Marek Přibil

* Pane úřadující předsedo Strany zelených, jaké úspěchy, které jste prosadili v trojkoalici, nyní ohrožuje vláda premiéra Jana Fischera? Pokud tedy nějaké byly.

S velkým zklamáním jsme zaznamenali, že se Fischerova vláda rozhodla stáhnout dvě velmi důležité novely. Jednak omezení jízdy kamiónů a minulý pondělí novelu horního zákona, která se dotýká i územních limitů těžby a která byla vyjednána v koalici. Kdyby nebyli zelení v parlamentu a ve vládě, té minulé i stávající, územní limity těžby hnědého uhlí by byly už dávno prolomeny. Nás prostě váže odpovědnost k těm 750 tisícům lidí, kteří žijí na území, jež by jinak bylo vytěženo.

* Teď budete muset couvnout.

Tohle je jedna z klíčových věcí, ze kterých nechceme v žádném případě couvnout. Proto jsme stažení této novely brali jako nesprávný krok a začali mezi sebou hovořit o tom, dává-li naše účast ve vládě Jana Fischera ještě nějaký smysl. Žádné závěry do konce roku však nepředpokládáme. My jsme ji podpořili v momentě, kdy bylo zřejmé, že musí vzniknout nějaké překlenovací řešení k předčasným volbám. Na druhou stranu nechceme, aby si s námi velké strany při každé příležitosti "vytíraly nádobí".

* Zelený náměstek Jan Dusík, který má být v pondělí jmenován ministrem životního prostředí místo Ladislava Mika, může tedy funkci, zdá se, i odmítnout, že?

Jsem rád, že premiér akceptoval Jana Dusíka, ale také říkám, že budeme velmi pečlivě vyhodnocovat další kroky této vlády. Myslíme si, že k některým věcem mandát nemá, například ke schválení energetické koncepce.

* Vyjmenujte další úspěchy zelených v Topolánkové vládě.

Naším úspěchem rozhodně bylo i to, že jsme se na ministerstvu životního prostředí začali vážně zabývat politikou ochrany klimatu. Třeba v oblasti školství bylo obrovským úspěchem, že český stát začal konečně brát vážně vzdělávání dětí se zvláštními vzdělávacími potřebami, nejenom Romů. Stejně tak se podařilo navýšit prostředky na mzdy pedagogů.

* Když prezident USA Obama zavolal premiéra Fischera, že radar v Česku nebude, potvrdilo se znovu, že šlo jen o bilaterální dohodu mezi Spojenými státy, ČR a Polskem. Vy jste ale celou dobu tvrdili, že jde o celoevropskou záležitost a že základna bude i součástí NATO. Nepřipadá vám, že jste lidem lhali?

Naopak. Jestli tady někdo od začátku, celé ty tři a půl roku, zastává postoj, který se ukázal nakonec jako naprosto správný, tak to byl postoj, který jsem zastával já a zelení. Ve vládě jsem byl jejím jediným členem, který pro radar nehlasoval.

* Pouze jste se zdržel.

Protože jsem považoval celý ten krok vlády za nelegitimní. Za případ zpackaného projektu. Řeknu vám, co jsem tvrdil. Nedlouho poté, co USA oficiálně nabídly české vládě radarovou základnu, jsem se tam vypravil na studijní cestu do Kongresu. A odvezl jsem si jediné poznání: že jestliže v prezidentských volbách v USA vyhraje Demokratická strana, tak tento projekt bude hluboce revidován a nebude platit, co tvrdil Alexandr Vondra, Mirek Topolánek a další - tedy, že v Americe existuje shoda na protiraketové obraně mezi republikány a demokraty a že projekt bude pokračovat, ať vyhraje kdokoli. Naopak jsem řekl, že Demokratická strana a v Česku i SZ mají tytéž výhody. A totiž, že se jedná o projekt, který není v takovém technologickém stadiu, že může skutečně poskytnout reálnou ochranu. A za druhé, že to je projekt, který není připravován a realizován se spojenci v Severoatlantické alianci. A proto nepodpoříme takovýto projekt, který je na bilaterální - ní úrovni. Přesně toto řekl Barack Obama poté, co se vyjádřil k radaru. Takže já vlastně vůbec nevím, na co v té otázce narážíte.

* Rovněž na skutečnost, že ve vládě byli tři zelení ministři. A ostatní hlasovali pro radar. I členové vašeho poslaneckého klubu.

Přesně tak. Já jsem byl jediný na vládě, kdo radar nepodpořil. Tím zdržením jsem chtěl demonstrovat, že považuji projekt a způsob, jakým byla dohoda vyjednána a prezentována, za tak špatný, že je de facto nehlasovatelný a nelegitimní.

* Ve volební kampani sázíte na podporu významných osobností, které mají u veřejnosti velký kredit. Nevadí vám ale, že Václav Havel svého času podporoval jako nadějněho politika i Stanislava Grosse?

Mně to nevadí. Já nemám problém s názory pana prezidenta Havla. Každý si měl možnost za ty tři roky, co jsem v politice, a za těch pět měsíců, co jsem úřadujícím předsedou SZ, udělat dostatečný obrázek o tom, jestli to srovnání se Stanislavem Grosseem je, nebo není adekvátní. Mě nijak neuráží, že mě s ním srovnávají. Já si Václava Havla velmi vážím, ale upřímně řečeno to, co zeleným umožní pokračovat v parlamentní politice po příštích volbách, není primární podpora té či oné úctyhodné osobnosti, nýbrž to, jestli my sami dokážeme být čitelnou a jasně formulovanou alternativou vůči současnému otřesenému stavu české politiky.

* Přesně za týden se uskuteční volební sjezd SZ. Platí, že budete kandidovat na předsedu?

Stále to platí.

* Bude proti vám stát i jiný kandidát kromě Martina Stropnického?

Nevím o nikom dalším. Možná je pravděpodobné, že někdo ještě sám na sjezdu vystoupí a bude se ucházet o funkci předsedy. Jakékoli protikandidáty jen vítám. V případě, že budu zvolen, pak můj mandát bude mít i větší váhu, než když bych zvítězil bez oponenta. A co se týče Matěje Stropnického, pokud vím, nemá podporu žádného z krajů kromě Plzeňského.

* Jste úřadujícím předsedou SZ už od eurovoleb, jenže preference stále ne a ne povyskočit. Jak chcete spolustraníky přesvědčit, že právě s vámi pětiprocentní laťku zdolají?

Ztratit důvěru lze snadno a během chvilky, ale vybudovat ji znovu po tom všem, co se stalo, je rozhodně běh na delší trať než na několik měsíců. Já jsem si vytkl, když Martin Bursík odstoupil, tři cíle: za prvé znovu sjednotit SZ, za druhé připravit pro předčasné volby co nejlepší kampaň a zmobilizovat co největší počet jak straníků, tak lidí z občanské společnosti a za třetí uspět ve volbách tak, aby zelení mohli ve své politice pokračovat, ať už jako parlamentní, nebo neparlamentní alternativa. Obraz zelených se absolutně roztříštil, rozmazal, protože jsme o sobě dávali dlouhé měsíce vědět spíš prostřednictvím vnitrostranických sporů a věnovali jsme minimum energie na vysvětlování toho, co děláme v resortech, v parlamentu, ve vládě.

* Chtěli jste vnést do politiky nový styl, ale vnitrostranickými půtkami jste naopak přispěli k tomu, že lidé mají k politikům čím dál menší důvěru a jsou skeptičtější. Teď je opět jedním z vašich leitmotivů nový politický styl

Je naprosto správné a zdravé, aby uvnitř politické strany byla široká a rozmanitá debata. Něco jiného je ale využívání médií k řešení vnitrostranických sporů. To se přesně stalo s vydatným přispěním zvnějšku, kdy soc. dem. živila tento spor prostřednictvím Olgy Zubové a pana Soukupa a měla na něm eminentní zájem. V uplynulých pěti měsících o sobě zelení dávali vědět nikoliv skrze vnitřní půtky, nýbrž skrze otázky, které se týkaly skutečně závažných věcí, jako je Lisabonská smlouva, jako je výjimka z Listiny základních práv EU, jako byla otázka ústav nosti předčasných voleb nebo neústavního postupu Sněmovny. Já vím, že nás poškodila Olga Zubová.

* A co poslankyně Kateřina Jacques v pořadu Jana Krause?

To určitě taky. Bylo to něco, co u řady lidí, kteří nám byli ochotni dát hlas v eurovolbách, vyvolalo oprávněnou otázku, zda mohou zeleným věřit v tématech, která jim mají být úplně co nejvlastnější, a to je právě zelená politika.

* Zpět ke kongresu. Debaty vašich delegátů mají probíhat jen ve vyhrazených místech, nikoliv v hlavním sále, před objektivy kamer.

To není pravda. Celý páteční, sobotní i nedělní program je novinářům zcela přístupný.

* Budete se snažit přesvědčit Martina Bursíka, aby se ocitl v květnu na kandidátce do Sněmovny?

Dohodli jsme se, že o tom budeme hovořit po sjezdu s tím, že já bych si přál, aby Martin Bursík byl v týmu několika lídrů. Jeho zkušenost má stále u velké části veřejnosti respekt a pro zelené by byl posilou. Co se týče Kateřiny Jacques, tak ta se vyjádřila, že o žádné kandidatuře zatím neuvažuje. Ani jsem s ní o tom nehovořil.

* Co říkáte na novou alternativu, TOP 09, které před -sedá Karel Schwarzenberg, exministr zahraničí nominovaný SZ? Čím dál víc lidí, a vidím to i ze svého bližšího i vzdálenějšího okolí, začíná chápat, že TOP 09 je podfuk na voliče. Myslím, že si už za těch pět šest měsíců, co existují, spousta lidí položila minimálně dvě otázky: Jak to, že ani při vzniku, ani při šestiměsíčním fungování této strany neexistuje žádný program tohoto uskupení? A za druhé, jestli tou novou a svěží alternativou, která má přinést nový a čerstvý vítr do české politiky a má být symbolem nebo nositelem nějaké změny, mohou být lidé, kteří jsou pevnou součástí establishmentu posledních 20 let?

* Mají přes deset procent, kdežto vy se pohybujete na hranici volitelnosti.

Stranu TOP 09 skoro ve všech krajích reprezentují bývalí politici KDU-ČSL. Dále jsou to z dnešních politiků parlamentních a senátních, s čestnou výjimkou Karla Schwarzenberga, všechno lidé, kteří aktivně hlasovali pro Václava Klause a umožnili jeho zvolení prezidentem. Až si na tyto otázky odpoví řada lidí, kteří dnes vyjadřují, třeba právě kvůli sympatiím ke Karlu Schwarzenbergovi, podporu celé TOP 09, budou ty preference vypadat jinak.

* Takže vy přilíš politikům z TOP 09 nedůvěřujete?

Ne.

* To znamená, že jste po celou dobu nedůvěřoval coby ministr školství svému vrchnímu řediteli v úseku pro evropské fondy Janu Vitulovi, který se teď stal šéfem jihomoravské TOP 09. Proč jste ho tedy tak bránil, když ho akademie věd označila za lobbistu?

On byl můj podřízený - vrchní ředitel pro evropské fondy. Řešili jsme profesní věci, byly to záležitosti úřední. Jako s úředníkem jsem s ním neměl problém.

* Na ministerstvu školství jste připravoval Bílou knihu terciárního vzdělávání, z níž má vzejít nový vysokoškolský zákon. V konečném důsledku mají VŠ vytvářet levnou pracovní sílu pro podniky, jejichž zástupci budou mimo jiné sedět i ve správních radách univerzit. Proti tomu teď protestují v Rakousku a jiných evropských zemích desetitisíce studentů. I proto, že cílem má být unifikace vzdělání v celé EU.

Vytáhnete-li si z minulosti a z doby mého působení na ministerstvu školství jakýkoliv projev, tak jsem tam vždy zdůrazňoval to, že vzdělávání a jeho podpora se nesmí redukovat na jeho funkci ve smyslu ekonomickém. A říkal jsem vždycky, že vzdělanost musí stát - má povinnost - podporovat dlouhodobě a robustně, protože nejde jenom primárně o tu ekonomickou funkci, nýbrž o soudržnost celé společnosti a o hodnoty. Je ale naprosto legitimní hovořit i o tom, jak například u těch oborů a vysokých škol, které vzdělávají a vychovávají odborníky pro určitá průmyslová odvětví, ten vztah mezi nimi upravit, aby byl oboustranně úspěšný. Aby vedl jak k posílení vazby na trh práce, tak k tomu, aby se vůbec zvýšila úroveň vzdělanosti. Podívejte se třeba na to, kolik existuje absolventů, včetně toho, kolik odchází absolventů pedagogických fakult, ale jak malé procento z nich nakonec zůstává ve školství.

* Protože si ve školství, kde dnes učí už tolik středoškoláků, nevydělají na nájem.

Nechte mě to doříct. Když se podíváte, jak je velké to procento, tak zjistíte, že základní problém tkví v tom, že učitelská profese je dlouhodobě podfinancovaná, a za druhé, tolik absolventů se ani nemůže uplatnit. To znamená, že tu je velký převis těch, kdo se vzdělávají pro určitý obor, ale logicky nemohou nalézt uplatnění, protože nabídka neodpovídá poptávce. To, s čím já mám veliký problém, je způsob, jakým profesor Matějů (šéf týmu pro reformu VŠ - pozn. red.) napravuje skládání správních rad univerzit. Doporučoval bych nalezení nějaké varianty, kterou vysoké školy budou brát jako legitimní.

* Jaké?

Měl by se omezit vliv politiky a vlády na sestavování správních rad. Zároveň si myslím, že zcela legitimní je přemýšlet o mechanismech, jak posílit pravomoci rektorů a rektorek při řízení vysokých škol. Dnes ani nejvyšší kritici reformy nemají pochyby o tom, že je třeba zásadních změn, které pomohou posílit kvalitu vysokoškolského vzdělávání. Ty kroky jsou v zásadě dva. Jeden je rozpočtový, tedy se přiblížit civilizovaným zemím ve veřejných výdajích na vzdělávání včetně terciárního. Druhý krok je bavit se o systémových změnách, které zlepší podmínky pro rozvoj vysokých škol, ale ne že budou politici školám diktovat, co mají dělat. A takovéto změny, si myslím, jsou obsaženy jak v Bílé knize, tak v řadě dalších dokumentů, například v alternativním návrhu Univerzity Karlovy. Jde o to, dát je dohromady a dojít k nějakému průsečíku. Myslím si, že je to možné, že to je jen otázka, zda to dělá Petr Matějů, anebo jestli to dělá někdo, komu je možné věřit. Osobně jsem přesvědčen, že pokud bude provádět reformu Matějů, nikdy žádná nebude.

* Když zmiňujete Matějů, ten v ČT prohlásil, že o situaci v Plzni už věděl dva roky. Přesto s tím nic neudělal. Padají i námitky, že vy jste tím pádem o situaci musel vědět také, neboť Matějů pracoval ve vašem týmu na školství. A také jste s tím nedělal v podstatě nic.

To je velmi manipulativní tvrzení. Pokud o tom Matějů věděl, a nic nepodnikl, tak je spolupachatelem. Co se týče plzeňské fakulty, k tomu řeknu jen toto. Já jsem nastoupil do úřadu na sklonku roku 2007, to znamená fakticky někdy v polovině prosince. Na jaře roku 2008 jsem se poprvé dozvěděl, že existují doklady o nekvalitním, nedostatečném zajištění studia doktorských programů na plzeňské fakultě. To byla otázka, kterou řešila Akreditační komise, což je nezávislý orgán, který nespadá pod ministerstvo školství. Protože ministr školství ani nikdo z úředníků nemůže a nemá právo zasahovat do rozhodnutí Akreditační komise o udělování nebo neudělení akreditací.

Jacques u Krause nás poškodila - u řady lidí výstup vyvolal oprávněnou otázku, zda mohou zeleným věřit v tématech, která jim mají být co nejvlastnější